

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

ความมั่นคงด้านอาหาร หมายความว่า การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับบริโภคของประชาชนในประเทศ อาหารที่มีความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการตามวัยเพื่อการมีสุขภาพดี รวมทั้งการมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาและความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติสาธารณภัยหรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องมาจากอาหาร (พระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ, 2551)

ปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรในการปลูกพืชที่เป็นอาหารลดลง อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มเสื่อมโทรมขาดการบำรุงรักษา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ปัญหาของทรัพยากรน้ำ และการลดลงของแรงงานภาคการเกษตร ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ล้วนส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตรในการผลิตอาหารของประเทศไทย ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งในปัจจุบันประชาชน ได้หันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น โดยเฉพาะอาหารที่รับประทานที่ปลอดภัย หน่วยงานต่างๆ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชน สร้างอาหารที่ปลอดภัยโดยชุมชนเอง โดยการส่งเสริมให้ทำเกษตรที่ปลอดภัย ปลูกผักที่ปลอดสารพิษ เลี้ยงสัตว์สำหรับเป็นอาหารในชุมชน โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงเห็นว่าควรที่จะรณรงค์ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาใส่ใจสุขภาพโดยการรับประทานอาหารที่ปลอดภัย โดยเฉพาะข้าว พืชผัก สมุนไพร เนื้อสัตว์

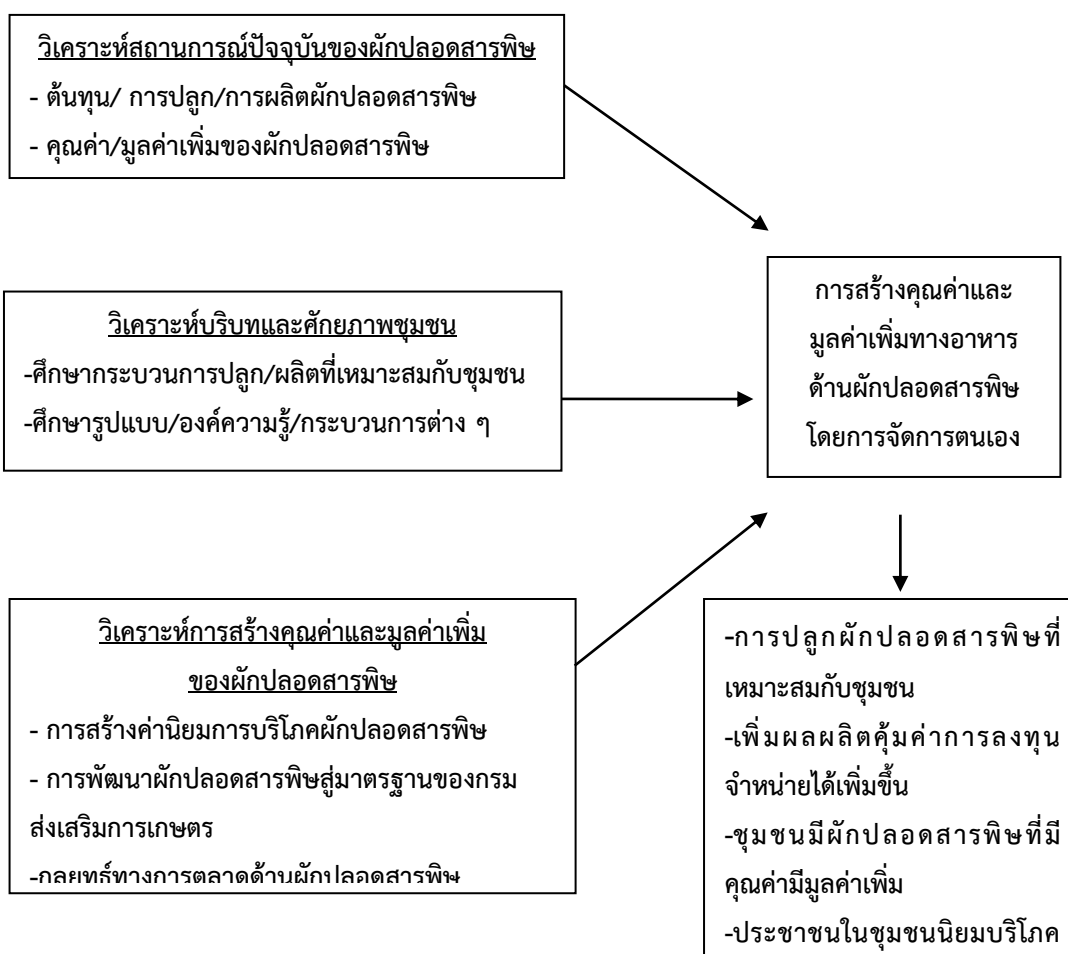
การบริโภคผักปลอดสารพิษมีประโยชน์หลายประการ ทำให้ได้ผักที่มีคุณภาพ ไม่มีสารพิษตกค้าง เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การบริโภคผักที่ปลอดสารพิษในปริมาณที่เหมาะสมเป็นประจำ จะช่วยให้ร่างกายมีสุขภาพที่ดี มีความแข็งแรง ไม่เจ็บได้ง่าย ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยทำให้เกษตรกรผู้ปลูกมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น หากเกษตรกรไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ช่วยลดปริมาณการนำเข้าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชจากต่างประเทศช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรในด้านค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น มีค่าใช้จ่ายในซื้อสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ลดลง เกษตรกร

มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการปลูกผักปลอดสารพิษ เนื่องจากได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ทำให้ขายได้ในราคาที่สูงขึ้น ประมาณ 2 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับผักทั่วไปช่วยลดปริมาณของสารเคมีซึ่งเป็นพิษที่จะปนเปื้อนเข้าในดิน ในอากาศ และในน้ำ จึงเป็นการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดมลพิษของสิ่งแวดล้อมไปได้อีกทางหนึ่งการบริโภคปลอดสารพิษนอกจากจะช่วยทำให้ชีวิตปลอดภัยแล้วยังนุ่มนวลวิถีชีวิตที่พอเพียง ทั้งในแง่ของผู้ค้าเอง หากรู้จักพอเพียง ไม่โลภ ก็จะไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้บริโภค (เว็บไซต์เมดไทย, 2560)

ผักเป็นอาหารประจำวันของมนุษย์ เป็นแหล่งอาหารให้แร่ธาตุวิตามินที่มีคุณค่าทางอาหารสูง มีราคาถูกมนุษย์เราควรบริโภคผักวันละประมาณ 200 กรัม เพื่อให้ร่างกายได้รับแร่ธาตุและวิตามินอย่างเพียงพอ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงได้มีการรณรงค์ให้มีการปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเองในครอบครัวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีพืชผักเพียงพอแก่การบริโภคในครัวเรือน ทำให้ได้รับสารอาหารครบตามความต้องการของร่างกายและช่วยลดภาวะค่าครองชีพ การเลือกสถานที่หรือทำเลปลูก ควรเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดอยู่ใกล้แหล่งน้ำและไม่ไกลจากที่พักอาศัยมากนักเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานด้านการปลูก การดูแลรักษาและสะดวกในการเก็บมาประกอบอาหารได้ทันทีตามความต้องการ การเลือกประเภทผักสำหรับปลูก ชนิดของผักที่จะปลูกควรคำนึงถึงการใช้เนื้อที่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุดโดยการปลูกผักมากชนิดที่สุดเพื่อจะได้มีผักไว้บริโภคหลายๆ อย่างควรเลือกชนิดของผักที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปลูกให้ตรงกับฤดูกาลทั้งนี้ควรพิจารณาเปอร์เซ็นต์ความงอกของเมล็ดพันธุ์ วันเสื่อมอายุ ปริมาณหรือน้ำหนัก โดยดูจากสลากข้างกระป๋องหรือซองที่บรรจุเมล็ดพันธุ์ซึ่งจะทำให้ทราบว่าเมล็ดพันธุ์นั้นใหม่หรือเสื่อมความงอกแล้ว เวลา วันที่ผลิตถึงวันที่จะซื้อ ถ้ายิ่งนานคุณภาพเมล็ดพันธุ์จะลดลง การเก็บเกี่ยวผักควรเก็บในเวลาเช้าจะทำให้ได้ผักสดรสชาติดี และหากยังไม่ได้ใช้ควรล้างให้สะอาด และนำไปแช่ในตู้เย็นสำหรับผัก ประเภทผลควรเก็บในขณะที่ผลไม่แก่จัดจะได้ผลที่มีรสดีและจะทำให้ผลดก หากปล่อยให้ผลแก่คาต้นต่อไปจะออกผลน้อยลงสำหรับในผักใบหลายชนิด เช่น หอมแบ่ง ผักบุ้งจีน คะน้า กะหล่ำปลี การแบ่งเก็บผักที่สดอ่อนหรือโตได้ขนาดแล้วโดยยังคงเหลือลำต้นและรากไว้ไม่ถอนออกทั้งต้น รากหรือต้นที่เหลืออยู่จะสามารถงอกงาม ให้ผลได้อีกหลายครั้ง ทั้งนี้จะต้องมีการดูแลรักษาให้น้ำและปุ๋ยอยู่ การปลูกพืชหมุนเวียนสลับชนิดหรือปลูกผักหลายชนิดในแปลงเดียวกันและปลูกผักที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้นบ้างยาวบ้างคละกันในการปลูกผักชนิดเดียวกันแต่ทยอยปลูกครั้งละ 3 - 5 ต้น หรือประมาณว่าพอรับประทานได้ในครอบครัวในแต่ละครั้งทั้งเก็บเกี่ยว ก็จะทำให้ผู้ปลูกมีผักสดเก็บรับประทานได้ทุกวันตลอดปี หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้ากระบวนกร ได้แก่ ควรทำปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพไว้ใช้เองจะได้ประหยัด และส่งผลดีต่อสุขภาพทั้งตนเองและผู้อื่น

ตำบลหนองตาต เป็น 1 ใน 19 ตำบลของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ เทศบาลตำบลหนองตาต มี 22 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 27,719 ไร่ พื้นที่เป็นที่ราบสูง ราบลุ่ม มีพื้นที่เหมาะแก่การเกษตร ประชาชนจึงมีอาชีพหลักคือการเพาะปลูกข้าว และปลูกพืชผัก ปัจจุบันชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลหนองตาต ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต มีการทำเกษตร การเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการปลูกผักปลอดภัยซึ่งชาวบ้านในชุมชนได้มีการปลูกเป็นจำนวนมาก นอกจากสำหรับเป็นอาหารของชุมชนแล้วยังสามารถนำไปขายในตลาดชุมชน โดยเทศบาลตำบลหนองตาตได้ให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพของคนในชุมชน ได้มีการรณรงค์ให้ประชาชนหันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น ทั้งด้านกีฬา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอาหาร โดยเฉพาะการรับประทานอาหารที่ปลอดภัย เทศบาลตำบลหนองตาตจึงได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษสำหรับเป็นอาหารของคนในชุมชน ซึ่งเป็นผลผลิตที่มีในชุมชน ผู้วิจัยจึงจัดทำโครงการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มด้านอาหาร ผักปลอดภัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการตนเองของชุมชนขึ้น

1.2 กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์

1.3 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1.3.1 เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันด้านผักปลอดสารพิษในเทศบาลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางอาหารด้านผักปลอดสารพิษ

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางอาหารด้านผักปลอดสารพิษ

1.4 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

1.4.1 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษในเทศบาลหนองตาด

1.4.2 หมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบแนวโน้มสถานการณ์ปัจจุบันด้านผักปลอดสารพิษในเทศบาลหนองตาด

1.5.2 ได้แนวทางการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางอาหารด้านผักปลอดสารพิษ

1.5.3 ได้รูปแบบการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มทางอาหารด้านผักปลอดสารพิษ